

SĒLIJA UN TĀS REĢIONĀLĀS IDENTITĀTES MEKLĒJUMI

Jānis Stradiņš,
LZA īst. loc.

Atslēgas vārdi: *Sēlija, reģionālā identitāte, "Sēļu gads", Sēlijas asociācija, Letonikas pētījumi, Sēlijas nākotnes vīzija*

2008. gadā tika atzīmēta (arī Letonikas valsts programmas ietvaros) Sēlijas 800-gade, precīzāk 800 gadi, kopš Sēļu pils (*Castrum Selonum*), sēļi un mazliet vēlāk arī Sēlija pieminēta rakstītos vēstures avotos. Šim notikumam bija veltīts Sēlijas piektais kongress (*Viesītē*, 2008. g. 8. augustā) un nedēļu vēlāk arī jubilejas pasākumi Sēlpilī — pagastā, kurš administratīvi teritoriālās reformas rezultātā ar 2009. g. 1. jūliju zaudējis savu identitāti un iekļauts Salas novadā. Gan jubilejas, gan administratīvās reformas un vispārējās Latvijas attīstības rakursā ir apcerētas Sēlijas reģionālās identitātes problēmas, tās iezīmējis arī šo rindiņu autors. Tās ieskicētas ievadreferātā minētajā Sēlijas kongresā, uz kura pamata, ievērojot daudzajās pārrunās dzirdēto un pārdomāto, veidots arī šis raksts.

1. Ekskurss Sēlijas (Augšzemes) vēsturē

Vispirms vēsturisks ekskurss, pēc tam — pārdomas par to, kas ir Sēlija šodien, kā 20 gados attīstījusies tās reģionālās identitātes koncepcija, vai Sēlijas jēdziens jauno pārmaiņu gaisotnē maz tiesīgs vairs pastāvēt, vai un kā reģionālā reforma iznīcina (transformē) jēdzienu "Sēlija".

Kā vēsta Livonijas Indriķa hronika, 1208. g. ziemā Rīgas bīskapa Alberta vadītie vācu krustneši kopā ar saviem sabiedrotajiem letgaļiem un lībiešiem ieņēma sēļu centru — *castrum Selonum*, Sēļu pili, tādēļ, ka tas ir bijis lietuvju sirotāju galvenais atbalsta punkts, jo sēļus un lietuvjus saistījusi ieroču brālība un savienība. Sēļiem lika kristīties, uzticībai par ķīlu dodot savus dēlus¹. Nodibinājās Sēlijas bīskapija, kas pastāvēja no 1218. līdz 1226. g. (gan ar centru Mežotnē) un kļuva par bāzi arī pakāpeniskai Zemgales iekarošanai. Taisnību sakot, 1208. g. runāts galvenokārt par Sēļu pili (pateicoties Elvīras

Šnores un Annas Zariņas 20. gs. 60. gados veiktajiem arheoloģiskajiem izrakumiem, šī pils neapstrīdami identificēta tagadējā Sēlpilī)², tātad īstenībā šis gads ir tieši Sēlpils pirmā pieminējuma gads.

Taču kopš šī gada senie vēstures avoti sāk minēt kā patstāvīgu cilti arī sēļus, aprītē nāk "Sēlija" — *Selonia* — kā viduslaiku Livonijas īpašs reģions. 1255. un 1261. g. pirmais Lietuvas karalis Mindaugs, īslaicīgi sabiedrojjies ar Livonijas ordeni, atteicās no Lietuvas tiesībām uz prāviem Sēlijas novadiem pie Daugavas³. Valodas un vēstures liecības apstiprina, ka sēļi dzīvojuši izklaidus arī Daugavas labajā krastā, taču to pamatteritorija ir t.s. Augšzeme Daugavas kreisajā krastā, un tieši to pašreiz dēvējam par Sēliju⁴. Pēc F. Benninghofena aplēsēm, sēļu skaits tolaik bija 5–7 tūkstoši (5% Senlatvijas iedzīvotāju), citu starpā šī cilts bija vismazskaitlīgākā.

Kopš 14. gs. sēļu cilts un termins "Sēlija" izzuda no vēstures avotiem, kaut kad pēc 15. gs. zuda arī sēļu valoda, šī maztauta tika

pamazām integrēta topošajā vienotajā latviešu etnosā, kas lielā mērā veidojās uz latgaļu bāzes⁵. Sēļu kādreiz apdzīvotās teritorijas apzīmēšanai sāka lietot terminu “Augšzeme” (*Oberkurland* vai *Oberland*), palikušos sēļus sāka dēvēt par “rēdiņiem” (šo terminu lieto 17. gs. Kurzemes hercogistes mācītāji G. Mancelis un P. Einhorn, vēlāk arī Vecais Stenders), atzīmējot, ka tie runānot “samaitātā” latviešu valodā, augšzemnieciskā izloksnē⁶. Sēļu teritorija kļuva par Kurzemes hercogvalsts, vēlāk Kurzemes guberņas sastāvdaļu. Atkarībā no tā, kādai konfesijai piederēja dzimtkungi, tā lielākoties kļuva protestantiska, luterāniska teritorija (līdzšinējie Aizkraukles un Jēkabpils rajoni, tolaik Sēlpils vai Jaunjelgavas pilsietas iecirkņi), daļēji — dienvidu daļā — katoliska (Daugavpils rajons, Subates, Bebrenes, arī Aknīstes novadi). Prāva sēļu teritorija, kur tagad Zarasi, Rokišķi, Duseta, Birži, palika Lietuvā, kļuva par augštaiču areālu, sēļi tur tika lituanizēti. Tātad Sēliju (Augšzemi) izsenis raksturoja multikonfesionalitāte un ciešā saistība ar Lietuvu, ciešāka nekā jebkurā citā Latvijas daļā.

Kurzemes hercogistes ietvaros Augšzeme dzīvoja relatīvi savrupu dzīvi, pa Daugavu ritēja izsenis tradicionālā strūgu un postu plūsma. Novadā iecēloja daudz cittautiešu — krievu, gan vecticībnieku, gan pareizticīgo, mazajos tirdzniecības miestņos parādījās ebreji. Jēkabpils 1670. g. tika dibināta kā krievu tirdzniecības sloboda⁷, Ilūkste kļuva par katolicisma (jezuītu) citadelī, veidojās rosīgi tirdzniecības centri — Jaunjelgava, Nereta, Aknīste, Subate. Tagadējās Viesītes priekšvēsture saistās ar kādreizējo Sēlpils tirdzniecības miestu, kas atradās Sunākstē, bet pilnīgi izmira 1710. g. lielajā mērī. Vēlāk tirdzniecības miests sāka veidoties uz Eķengrāves muižas zemes ap Āžu krogu, — tas notika pirms gadiem 110–120, Jaunjelgavas–Rokišķu un Jēkabpils–Neretas ceļu krustojumā. Rosīgais Āžu miests pamazām evolucionēja par to Viesīti, kuras pilsētas tiesību iegūšanas 80–gadi arī atzīmējam 2008. gadā⁸.

Taču vēl agrāk Sunākstē un Vārnāvā bija izveidojies neliels Kurzemes hercogistes kultūras centrs ap mācītāju Stenderu un muižnieku Bolšvingu. Te tapa “Augstas gudrības grāmata” (1774), Vecā Stendera izcilais darbs “Latviešu gramatika” (2. izd. 1783), viņa “Latviešu-vācu vārdnīca” (1789), pirmie laicīga rakstura raksti latviešu valodā. Vairākas paudzēs te darbojās mācītāju Stenderu dzimta. Vecais Stenders izpētīja latviešu valodu, turklāt nevis tās novadnieciskās, augšzemnieciskās, sēliskās izpausmēs (sēliskais, augškurzemnieciskais viņu saistīja mazāk). Viņu interesēja vispārlatviskais, Stenders uzsvēra, ka latvieši abpus Daugavas ir vienota tauta⁹.

Tāpat kā Latvijas ideja un himna dzima tautiskās atmodas laikmetā, arī sēļu cilts un Sēlijas jēdzienu mēģināja nedaudz reanimēt 19. gs. 80. gados — vispirms pēc Augusta Bīlenšteina sniegtā ceļojuma apraksta par Augškurzemi (1882)¹⁰ un viņa grāmatas par seno latviešu cilšu robežām (1892)¹¹, bet latviešu uztverē ar etnogrāfijas mīļotāja, Rīgas Politehnikuma studenta Skruzišu Mikus populāro aperci par sēļiem kā Kurzesmes augšgala senčiem (1889)¹². Šo terminu popularizēja arī Rīgas Politehniskā institūta studentu korporācijas “Selonija” nosaukums (1880). Valodnieciskajā literatūrā ar saviem ūdeņu nosaukumu pētījumiem (1924) sēļu jēdzienu nostiprināja lietuviešu valodnieks Kazimiers Būga, pats no Lietuvas sēliešiem cēlies (dzimis pie Rokišķiem)¹³, vēlāk arī arheologs Eduards Šturms (pretēji Francim Balodim, kurš sēļus par patstāvīgu maztautu neatzina, bet pieskaitīja letgaļiem)¹⁴. Taču svarīgāks bija apstāklis, ka vairāki rakstnieki un dzejnieki savu novadu un tā mentalitāti iedzīvināja latviešu daiļliteratūrā (Jānis Jaunsudrabiņš, Jānis Akuraters, Jānis Veselis, abi brāļi Grīni (īpaši jau Aleksandrs), tad Velta Toma, Ārija Elksne, Imants Auziņš); tādi kā pussēļi bija arī Rainis un Andrejs Pumpurs. No Jēkabpils nāca mākslinieku Skulmju dzimta, no sēliešiem mūzikā sevi

apliecinājuši Arvīds Žilinskis un Pēteris Barisons, zinātnē — purvu pētnieks Pēteris Normals, fiziķis Vilis Altbergs, lauksaimniecības zinātnieks Pēteris Kulītāns, mediķis Pauls Stradiņš, biškopis Pēteris Rizga, arī vēsturnieks Jānis Zutis. Taču par sēļiem, to reģionālo identitāti plašāk ierunājās tikai pirmās Latvijas Republikas pastāvēšanas pašos pēdējos gados un vācu okupācijas laikā (Aleksandra Grīna “Zemes atjaunotāji” (1939), vairāki Riharda Ērgļa darbi u.c.). Padomju iekārtas laikā samērā šaurā lokā šo jēdzienu vairāk saistīja ar kolhozu “Sēlija” un revolucionāru reminiscencēm par “Sarkano Sēlpili”¹⁵. Atšķirībā no latgaliēšiem sēļu (sēliešu) reģionālās identitātes izjūta bija vāji izteikta.

Tolaik gan lietoja tikai terminu “Augšzeme”, ko etnogrāfiskajā literatūrā uzskatīja par adekvātu, emocionāli tikpat kā nesaistot Daugavas kreisā krasta teritorijas ar seno sēļu maztautu. Tikai pēc 1980. g. atsākās mērena Augšzemes kā Sēlijas reanimēšana — par to nesteidzīgi rūpējās Valdemārs Ancītis, īpaši — Lūcija Ķuzāne, to sekmēja arī J. Jaunsudrabiņa simtgades pasākumi Neretā 1977. gadā.

2. Sēlijas reģionālās atdzimšanas sākumi Trešās atmodas laikā. Sēliešu saiets Rīgā 1989. gadā

Idejas par Sēlijas (terminoloģiski tieši Sēlijas, nevis Augšzemes!) reģionālo atdzimšanu veidojās 1989. g. pašā sākumā, Trešās atmodas gaisotnē. Kaut arī Sēlijas kultūrvēstures lietās pirms tam pati bija iedziļinājies pavisam, tēva dzimtais novads mani allaž bija saistījis un sarunas ar Valentīnu Cirsi, A. Kasiņski, V. Ancīti u.c. ievirzījušas Sēlijas jēdziena izpratnē, tādēļ arī tiku aicināts par galveno runātāju sēļu saietā un savā ziņā — necerēti un negribēti — tolaik pat izvirzījies par tādu kā sēļu kustības neformālu “ideologu”. Dažās no neskaitāmajām man 1988. g. vasarā adresētajām vēstulēm (“nacionālās simbolikas” sakarā) ieskanējās arī pa Sēlijas motīvam, pārmetumi par šī novada nesakārtotī-

bu, nolaistību, ieteikumi, kā atjaunot Sēliju. Jau 1989. gada sākumā notika iepriekšējas sarunas ar H. Strodu, L. Ķuzāni, mēģinājumi piesaistīt G. Spīdaiņi un T. Zālīti no Neretas, sarakste ar V. Ancīti par Sēlijas biedrības dibināšanu. Aktīvāk Sēlijas atdzimšanas ideju paudu 1989. g. maijā, kad biju toreizējā Ministru Padomes priekšsēdētāja V. E. Breša uzticamības persona PSRS Augstākās Padomes vēlēšanās un uzstājos ar runām Jēkabpils un Viesītes kultūras namos (V. Bresis bija šī vēlēšanu apgabala kandidāts). Runāju toreiz ne tik daudz par deputāta kandidātu, cik par Latvijas un arī Sēlijas atjaunotnes programmu, pirmoreiz proponēju šī kultūrvēsturiski etnogrāfiskā novada karogu — sarkanbaltzālās krāsas atjaunotā Latvijas karoga proporcijās (2:1:2), lai zināmā mērā simbolizētu arī saistību ar Lietuvu. Pamatā tās bija 1880. g. dibinātās studentu korporācijas “Selonija” krāsas, tikai apgriezta secībā citā krāsu tonī un citās proporcijās, lai pasvītrotu saistību ar Latvijas nacionālo karogu. Vēsturisko novadu reanimēšanu līdz ar Sēlijas karogu pieminēju arī Latvijas Kultūras fonda 1. kongresā (1989. g. 27. maijā).

Pie pirmā puslīdz oficiālā sēliešu saieta Rīgā nonācām 1989. g. 30. jūnijā. Tas notika toreizējā Mākslas darbinieku namā (bij. Rainera kafējnicā) ar Latvijas Kultūras fonda (Marutas Dzērves) atbalstu — pēc radiožurnālista (dzimuša sēlieša) Riharda Kalvāna ierosmes, kurš sākotnēji bija viens no rosīgākajiem sēļu atjaunotnes kustības rosinātājiem, bet samērā drīz no šīm aktivitātēm atgāja. Manās vecajās piezīmju grāmatiņās saglabājušies divi autentiski ieraksti par šo pasākumu.

1. jūlijā: *Vakar ... “Sēļu sasaukšanās” Mākslas darbinieku namā, vadīja Rihards Kalvāns, kurš laikam arī uzņemsies visu to būšanu.* < .. > *uzstājās arheoloģe Elvīra Šņore, vēsturnieks Heinrihs Strods, kultūrvēsturnieks Jānis Stradiņš, valodniece Maija Poiša, rakstnieki Imants Auziņš un Aivars Kalve, tad Vilis Krūmiņš un mazliet vēlāk*

arī mākslinieks un fotogrāfs Valdis Kupris, atvilktis no Amerikas (cēlies no Asares pagasta, tur dzīvojis līdz četru gadu vecumam), arī kādi cilvēki no Subates, Neretas, Bebrenes (kurus nepazīnu). No Jēkabpils nebija ieradies neviens, arī citi aicinātie ne visi. Principā nolēma, ka Sēļu biedrība jādibina Jēkabpilī (varbūt arī Ilūkstē, kur stāvoklis visdraudīgākais), bet te var dībi-

nāties Sēļu biedrības Rīgas atbalsta grupa, kura tālāk rūpētos par atbalsta grupu veidošanu uz vietām, un no tām tad izaugtu tā biedrība. Ierosināja, lai šī atbalsta grupa vai orgkomiteja (kuru vadītu Rihards Kalvāns) dotu kādus aicinājumus visās sēļu reģionu (Jēkabpils, Stučkas, Daugavpils rajonu) avīzēs — Poiša vēl ieteica pievienot Madonas rajonu, lai ietvertu arī Vidzemes sēļus.

Par Sēlijas asociācijas (biedrības)
nodibināšanu

Ilūkste

1995.gada 15. decembrī

Atsaucoties uz Latvijas Zinātņu akadēmijas viceprezidenta akadēmiķa profesora Jāņa Stračiņa uzrunu (14.12.1995.) Sēļu dieņu dalībniekiem Ilūkstē, šeit sapulcējušies Ilūkstes I. vidusskolā nolemj:

1. Nodibināt Sēlijas (novada) asociāciju (biedrību).
2. Par Asociācijas pagaidu vadītāju (prezidentu) līdz kongresam 1997. gadā ievēlēt akadēmiķi Jāni Stračiņu.
3. Par Asociācijas pagaidu vadītāja vietnieku (viceprezidentu) - faktisko darbu koordinatoru - ievēlēt sēlieti Dr. Sigizmundu Timšānu.
4. Pagaidu valdi veidot sadarbojoties ar Jēkabpils, Daugavpils un Aizkraukles rajonu valdību un Sēlijas novada pašvaldībām.

Sanāksmes vadītājs - sēlietis Latvijas Universitātes profesors habilitētais vēstures doktors
A. Varslavāns

Sekretāre - I. Ilūkstes vidusskolas skolotāja
Sandra Davne

Sēlijas asociācijas dibināšanas protokols (Ilūkstē, 1995. g. 15. dec.) un pirmais darba plāns

LETONIKAS AVOTI

Nodziedāja beigās: “Kam raudītu, tu daiļā Staburadze” — pašvaki, skaļāk “Nevis slinkojot un pūstot ...”. Un tā sēļu būšana gāja vajā — 1989. gada 30. jūnijā, 100 gadus pēc Skruzīšu Mikus grāmatas¹⁶.

Daži papildu fakti fiksēti 3. jūlija piekšņā:

Sākumā tāds patukšs, domāju, ka vispār izjuks, kādi 40 cilvēki, tādi nepazīstami vairāk. Vēlāk sanāca ap 60 cilvēku. Runas bija diezgan interesantas, arī visa tā gaisotne. Par sēļu arheoloģiju labi runāja Elvīra Šņore — vai tie ir tie paši latgaļi, kā domāja profesors Balodis, vai sevišķa cilts — pēdīgi nākusi pie atzinuma, ka sevišķa cilts. To apstiprinot arī etnogrāfiskie un valodnieciskie apsvērumi — krietni atšķiroties no latgaļiem. Tuvāk lietuvjiem, kā jau es biju domājis un uzsvēris runās.

Turpat daži vispārinājumi par sēļiem un Sēliju (Augšzemi) vispār kā dzirdētā un paša vērojumu kopsavilkums:

Daudzi sēļi arī protot lietuviski, kamēr Zemgalē leišu valodu nemācoties. Sēļu novada īpatnības sagrautas pēc Staļina laiku 50. gadu rajonēšanas, drīzāk gan pēc nākamās, otras rajonēšanas — rajonu paplašināšanas, kad prāvu daļu piedalīja Daugavpils rajonam (likvidēja Ilūkstes un Grīvas rajonus), kur īpatnības tiekot īpaši nivelētas. Arī Madonas un Gulbenes rajonā ietverta daļa Latgales un izveidots īpašs Stučkas rajons (spēkstacijas būves dēļ), kur iedalījums pavisam nelogisks. Arī pa kreisā krasta teritoriju neejot neviena šoseja, tādēļ braucot vai nu pa labo krastu vai arī caur Lietuvu. Migrācija prom no Sēlijas, kaut arī vietām vēl daudz pamatiedzīvotāju, bet Sarkaņu pagastā, piemēram, tikai 2 sēļu ģimenes. Viss tas sajaukums nelabvēlīgi darbojās uz Sēliju kā vienotu kultūrvēsturisku reģionu. Lamā arī 25. kongresa agrofirma kā migrāciju veicinošu faktoru, taču visbēdīgākais stāvoklis Sēlijas dienvidos ap Ilūksti un Grīvu, kur īsts sabrukums. Subatē iedzīvotāju skaits arī nepārtraukti mazinās, visi iedzīvotāji nobalsojuši tur pret gribu. Tā

kā te ne tikai kultūrvēsturiskas, bet arī dziļas sociālas problēmas. Vai izdosies atmodināt Sēliju — par to daudzi šaubījās.

Izkliedētība, mierīgs, pacietīgs, pasīvs raksturs, konservatīvisms, inerce, savā ziņā provinciālisms. Tomēr kaut kas cerīgs arī — cilvēku bija sanācis vairāk, neraugoties uz vasaras atvaļinājumu ar daudziem pasākumiem. Rihards Kalvāns, kurš pirmais par šo ideju ieminējās, šķiet, jau februārī, laikam būs sēļu pasākumu dvēsele Rīgā, un arī Šīrons [Mākslas darbinieku nama direktors, — J. S.] apsolījis atbalstu¹⁷.

Aizsteidzoties notikumiem priekšā, piebilstīsim, ka 1989. g. vasarā tika izveidots Rīgas Sēļu klubs ar Vili Krūmiņu (cēlies no Sēlpils) kā priekšsēdētāju un Rihardu Kalvānu kā sekretāru. Tā sanāksmes notika Dabas muzejā, kur V. Krūmiņš bija direktors, piemēram, par sēļu ēdieniem, sēļu Ziemassvētku tradīcijām, taču Krūmiņš drīz vien pievērsās Latviešu strēlnieku apvienības organizēšanai un arī Kalvāns pārmetās uz citām aktivitātēm, tā kā pēc 1990. g. klubs faktiski beidza pastāvēt. Arī šīs idejas entuziastus pašā Sēlijā uzreiz aktivizēt neizdevās, kaut gan L. Ķuzāne, V. Ancītis, arī drīz vien mūžībā aizgājušais V. Cirsis izvērsa savu aizsākto darbību. Sākās arī J. Akuratera un A. Grīna piemiņas reanimēšana, un 1989. g. vasarā, pateicoties K. Ē. Arona ierosmei, Viesītē tika izveidota Paula Stradiņa piemiņas istaba, kas ar laiku kļuva par pamatu Viesītes muzejam “Sēlija” (K. Visnoliņš, I. Svilāne).

3. Latvijas Kultūras fonda aktivitātes un “Sēļu gads” (1995./1996. g.)

Pēc pirmās sasaukšanās uz vairākiem gadiem priekšplānā izvirzījās pašas Latvijas neatkarības atjaunošanas problēmas, bariķāžu laiks. Sēlijas reģionālā identitāte palika tālu otrā plānā kā margināla problēma. Taču Latvijas Kultūras fonds, izvēršot “Daugavas programmu”, pievērsa uzmanību arī Sēlijai. Vaida Villeruša sastādīja un izdeva vērtīgu

grāmatu "Sēļu zeme" (lielā mērā balstoties uz pirmskarā veikto Vitolda Kalniņa maģistra darbu)¹⁸, 1995. g. nolēma rīkot "Daugavas dienas" Sēlijas novadā ar "Sēļu sarunām" Krustpils pilī. Šajā laikā 1987. g. dibinātais un Imanta Ziedoņa vadītais Latvijas Kultūras fonds (LKF) (kurā es kopš dibināšanas skaitījos prezidija loceklis) joprojām bija savas darbības apogejā, un svarīga tā darbības izpausme bija "Daugavas nedēļas" rīkošana (kopš 1993. g.). Tās tolaik rīkoja ik pavasari ar katram gadam raksturīgu tematisku ievirzi — lejup pa Daugavu (piemēram, 1994. g. Augšdaugavā, virs Daugavpils, 1995. g. Sēlijā, pie Dunavas, Jēkabpils, Sēlpils, 1996. g. — pie Klintaines, Oliņkalna, Pļaviņām) utt.

"Daugavas nedēļa Sēlijā" 1995. g. ilga no 28. maija līdz 4. jūnijam, pasākumi sākās Dunavas baznīcā ar kamerkora "Sacrum" koncertu, Daugavas plostniekiem veltītās akmens zīmes atklāšanu Dunavā un lielā

"sēļu plostā" pavadīšanu ceļā no Dunavas uz Sēlpili. Pie Dignājas pilskalna notika Sēlijas un Latgales ļaužu sadziedāšanās pāri Daugavai, tikšanās Dignājas pilskalnā. Pēc tam "sēļu plosts" septiņas dienas kuģoja lejup pa Daugavu līdz Sēlpilij, kur 3. jūnija vakarā tas tika sagaidīts un uzkurts "Lielais Sēļu uguns-kurs" (negaisā un lietū). Pa ceļam bija piedziedāšanās Jēkabpilī (ar pieminētā V. Villerušas rakstu krājuma atvēršanu, skolēnu konkursu "Manas saknes sēļu zemē" — Jēkabpils Tautas namā), vakarēšanu Jēkabpils Brīvdabas muzeja sēļu sētā (folkloras ansambļi, pēc senām sēļu receptēm gatavoti ēdieni) un Ģ. Burvja veidotās Kaupres pilskalna norādes zīmes atklāšanu Ābeļu pagastā. Šī pasākumu virkne bija emocionāli ļoti piesātināta, saturā bagāta un iespiedās atmiņā uz gadiem. Sēlijas nedēļu uzsākot, 28. maijā plkst. 7.15 man bija gods uzrunāt klausītājus Rīgas radio tiešraidē ("Rīta sveiciens Sēlijai, Sēļu gadu

"Sēļu gada" noslēguma sēdes dalībnieki Latvijas Zinātņu akadēmijā 1996. g. 24. maijā. No kreisās: Dr. S. Timšāns, Dr. I. Grosvalds, prof. A. Varslavāns, akad. J. Stradiņš, akad. T. Millers

ievadot” publicēts laikrakstā “Elpa”, 1995. g. 2. jūnijā)¹⁹. Viens no šīs nedēļas degpunktiem bija Krustpils pilī 2. jūnijā sarīkotās pirmās “Sēlijas sarunas” ar prāvu dalībnieku un referentu skaitu (J. Stradiņš, J. Urtāns, J. Kušķis, M. Vīksna, A. Jansone, R. Kaminska, M. Urtāne, L. Ņuzāne, R. Avotiņa, J. Skulme u.c.)²⁰. Viktors Grāvītis pievērsa uzmanību arī viņa Secē atklātajai devona laikmeta izrokamo gliemežu sugai *Laima Selliana Gravitis*²¹.

Sēlijas nedēļas sagatavošanas gaitā šo rindiņu autoram radās doma pagarināt šo nedēļu par “Sēļu gadu” (1995./96.g.), ievērojot to, ka 1995. un 1996. g. bija atzīmējamas P. Stradiņa, J. Veseļa un A. Grīna piedzimšanas simtgades atceres, J. Akuratera 120-gade. “Sēļu gada” doma pirmoreiz publiskota jau minētajā “Rīta sveicienā” un Kultūras fonda konferencē “Sēlijas sarunas”. Tika iecerēts visa gada gaitā aktivizēt sēliešu kustību uz vietām, ne tikai pie Daugavas vien, un noslēgumā 1996. gada maijā jauncelāmajā Viesītes kultūras pilī pieņemt “Sēlijas manifestu”, dokumentu, kurā iztirzātas Sēlijas novada akūtās problēmas un ieteikti risinājumi, doti ieteikumi Sēlijas kā īpatnēja kultūrvēsturiska reģiona attīstībai (līdzīgi kā “Lībiešu krastam”)²².

Līdz ar to Sēlijas problemātikas tālākie risinājumi izgāja ārpus Kultūras fonda “Daugavas nedēļas” un vispār LKF aktivitāšu ietvariem. Tie pārgāja daļēji vietējo pašvaldību, daļēji arī Latvijas Zinātņu akadēmijas ziņā, jo Zinātņu akadēmijā tieši šajā laikā (1995. g. maijā) iezīmējās “Letonikas” zinātniskā programma²³, ko rosināja akademiķis Saulvedis Cimermanis un atbalstīja šo rindiņu rakstītājs (tolaik ZA viceprezidents). Sēlijas reģionālo problēmu risinājumam atbalstu sniedza arī toreizējais ZA prezidents akademiķis Tālis Millers, kurš pats sevi uzskatīja par Daugavas labā krasta sēlieti.

Turpmākajā darba cēlienā nozīmīgs ir bijis kultūrvēsturnieka Sigizmunda Timšāna (1931–2007) veikums Sēlijas problēmu popularizēšanā. Ar lielu entuziasmu viņš bija ķēries pie lietas. Pats būdams sēlietis (no Dvie-

tes), viņš īpaši pievērsās reģiona katoļticīgajai daļai (Ilūkstei, Aknīstei u.c.), Sēļu gada laikā organizēja nākamās “Sēlijas sarunas” (Ilūkstē un Gārsenē), iesaistīja sēļu lietās Latvijas Republikas oficiālo laikrakstu “Latvijas Vēstnesis” (kur šajā laikā pats strādāja un kura galvenais redaktors Oskars Gerts bija šai ievirzei ļoti labvēlīgs).

Izšķirīgs notikums tālākvirzībai bija Sēļu dienas Ilūkstē 1995. g. 14.–15. decembrī, kas pēc S. Timšāna ierosmes notika Ilūkstes 1. vidusskolā LU profesora — arī sēlieša — A. Varšlavāna vadībā (sekretāre — Ilūkstes 1. vidusskolas skolotāja Sandra Davne), kur nolasīja J. Stradiņa uzrunu²⁴ un atbalstīja viņa ierosinājumus Daugavas kreisā krasta reģionālajai attīstībai, cita starpā lemjot par Sēlijas asociācijas dibināšanu. Par asociācijas pagaidu vadītāju (prezidentu) līdz kongresam ievēlēja J. Stradiņu pašu, bet par asociācijas pagaidu vadītāja vietnieku — koordinatoru (viceprezidentu) — sēlieti Dr. S. Timšānu²⁵. Timšāns faktiski koordinēja jaunās asociācijas darbu gandrīz deviņus gadus (līdz 2004. g., kad slimības dēļ jutās spiests aktīvu darbību pārtraukt). Ilūkstes Sēļu dienās arī pieņēma pirmo nolikumu par darba grupām Sēlijas aktuālo problēmu izpētei (asociācijas pagaidu valdes darba plānu)²⁶.

Nozīmīgs “Sēļu gada” pasākums bija arī 1996. g. 29. februārī Ramonas Umblijas un J. Stradiņa sarīkotā apspriede par Sēlijas reģionālo attīstību, kurā piedalījās trīs ministri — Māris Gailis, Ojārs Spārītis, Māris Grīnblats, Jēkabpils rajona padomes priekšsēdētājs Jānis Lācis un vairāki citi pašvaldību vadītāji²⁷. Tā būtībā bija vienīgā Latvijas Republikas valdības pārstāvju intereses izpausme par Sēlijas problēmām. Pēc A. Šķeles vadītās 1998. gada valdības izveidošanas administratīvi teritoriālās koncepcijas aizgāja citā virzienā, ignorējot kultūrvēsturisko aspektu, un aizsācās mēģinājumi kultūrvēsturisko Sēliju vai nu sadalīt, vai uzskatīt to par piederīgu Latgales apgabalam.

“Sēļu gada” noslēgums notika 1996. g.

24.–26. maijā ar Latvijas Zinātņu akadēmijas sēdi “Letonikas programmas” ietvaros (referentu skaitā bija prof. Marta Rudzīte, S. Cimermanis, J. Stradiņš u.c.) un plašu noslēguma pasākumu Viesītē, kurā, citu starpā, piedalījās arī toreizējais LR Kultūras ministrs O. Spārītis²⁸. Reizē ar “Sēļu gada” noslēgumu tika atzīmēta profesora Paula Stradiņa simts gadu jubileja viņa dzimtajā pilsētā, atklājot profesora memoriālo istabu Viesītē, kas pamazām kļuva par iedīgli arī pašvaldības muzeja “Sēlija” dibināšanai Viesītē (2000).

“Sēļu gada” noslēguma pasākums notika jaunajā Viesītes kultūras pilī ar plašām tēlotājas mākslas un lietišķās mākslas izstādēm, pirmo novadpētniecības stūrīšu organizēšanu Viesītē un Saukā, bet centrālais notikums bija “Sēļu gada” noslēguma dokumenta pieņemšana²⁹.

Šie posmi plaši atspoguļoti “Latvijas Vēstnesī” un “Latvijas ZA Vēstīs”, publikāciju skaitā jāmin izcilā etnogrāfa S. Cimermaņa sniegtais “Sēļu gada” nozīmības rezumējums³⁰.

Jāpiebilst, ka tieši “Sēļu gada” noslēgumā 1996. g. pavasarī sēliešu aktivitātēs iesaistījās ilggadējais Viesītes (ar lauku teritoriju) Domes priekšsēdētājs (līdz 2009. g.) Jānis Dimitrijevs, ļoti rosīgs un kompetents pašvaldības un sabiedriska darbinieks, kurš lielā mērā panāca, ka Viesīte kļuva par Sēlijas atmodas centru, jo Jēkabpils un Aizkraukle laika ritējumā nedaudz distancējās no Sēlijas problēmām. J. Dimitrijeva rosīgais darbs pašvaldībās (Viesītē un vēlāk Jaunjelgavas novadā) un Sēlijas kopējo pasākumu organizēšanā 2010. g. novembrī novērtēts ar Triju Zvaigžņu ordeni.

4. No “Sēļu gada” uz Sēlijas kongresiem. Sēlijas asociācija

Diskusijā izkristalizējās Sēlijas jēdziena daudznozīmība. Sēliju var traktēt kā Latvijas reģionu g. k. Daugavas kreisajā krastā (Jēkabpils, Aizkraukles un Daugavpils rajonos) un akcentēt vienu no trim jēdziena pusēm: 1) senās sēļu cilts apdzīvotības areāls;

2) reģions ar savām valodnieciskām īpatnībām, augšzemnieku dialekta sēlisko izlokšņu izplatību; 3) īpatnējs kultūrvēsturisks reģions ar savu reģionālo identitāti, etnogrāfiskām savdabībām. Teritoriāli šie trīs aspekti ne gluži sakrīt, bet pašvaldībām būtiskākais, protams, ir cits — saimnieciskais aspekts. Deviņdesmitajos gados vēl apcerēja arī domu par Sēliju kā potenciālu administratīvi teritoriālu vienību, taču g. k. ekonomisku apsvērumu un nesakārtotas infrastruktūras, sliktu ceļu dēļ šī ideja par īpašu Sēlijas vai mazliet vēlāk — Vidusdaugavas reģionu — ne valdībā, ne plašākā sabiedrībā atbalstu neguva. Tāpat iluzora bija ierosme (ko pirmais pauda ģeogrāfs V. Šteins jau ap 1990. g.) pacelt Sēliju piektā Latvijas apgabala statusā līdzās Vidzemei, Latgalei, Zemgalei, Kurzemei. Taču joprojām nav atmetama doma par administratīvajam dalījumam alternatīvu Latvijas kultūrali etnogrāfisku dalījumu nākotnē, kā tas iecerēts Lietuvā. Šādā dalījumā Sēlija varētu kļūt par vienu no savdabīgiem, identificējamiem kultūrvēsturiskiem Latvijas reģioniem, jo kultūrvēsturiskās īpatnības Sēlijā pašreiz prevalē pār valodnieciskām savdabībām, kas lielā mērā ir nivelējušās, ja vien atsevišķie Sēlijas novadi atrod kādu kopsaucēju savā starpā.

Turpmākajos gados Sēlijas aktivitātes lielā mērā saistījās ar administratīvi teritoriālo reformu un kultūrvēsturiskā mantojuma izpēti un saglabāšanu (tajā skaitā novadpētniecisku muzeju veidošanu un lauku tūrisma attīstību). Pirmajā aspektā nozīmīga bija izbraukuma sēde Jaunjelgavā 1997. g. 16. aprīlī par Sēliju administratīvi teritoriālās reformas sakarā³¹ un pārrunas, ko J. Stradiņš un S. Cimermanis rosināja Pašvaldību lietu ministrijā³², arī Latvijas vēstures institūta 1999. gadā izdots krājums par Latvijas zemju robežām³³. 1998. gadā iezīmējās Vidusdaugavas plānošanas reģions, taču pēc tam, kad valdība principiāli atsacījās no Latvijas sadalīšanas 8–10 apgabalos (apriņķos) un akceptēja piecu apgabalu principu,

Vidusdaugavas jeb faktiski Sēlijas (bez Jēkabpils un Aizkraukles rajoniem, iekļaujot Daugavas labā krasta teritorijas ar Madonu) koncepcija izplēnēja. Taču zināmā mērā pateicoties Sēlijas asociācijas ierosmēm un kontaktiem ar toreizējo satiksmes ministru Vili Krištopānu, nedaudz tika uzlabots ceļu stāvoklis (asfalta segums kreisā krasta maģistrālei līdz Jaunjelgavai un Aizkrauklei, daļēja Vecumnieku–Neretas šosejas rekonstrukcija).

Šajos gados sakārtoja un darīja pievilcīgāku arī vietējo lauku tūrismu. Īpaši atzi-

mējami pasākumi Gāršenē, Aknīstē, Viesītē, Saukā. Tā, Aknīstē, pēc Domes priekšsēdētāja Laimoņa Medvecka ierosmes izveidots sabiedriska Sēlijas muzejs un vēstures takas, ierosināts Sēlijas folkloras parks un iedibināta ikgadēja plašu novada folkloras svētku tradīcija, arī Latvijas un Lietuvas starpnovadu kultūras sadarbība. Pēc J. Dimitrijeva un viņa līdzgaitnieku (K. Visnoliņa, I. Svilānes) ierosmes Viesītē izveidots Sēlijas muzejs (oficiāli dibināts 2000. g.), izkoptas G. F. Stendera piemiņas vietas un gleznainais Sērpiņu

Viesītē
1999. g. 17. jūnijā

Latvijas Zinātņu Akadēmijas prezidentam
J. Stradiņam

Augsti godātais Stradiņa kungs,

sirsnīgi pateicos par Jūsu vēstuli, ko saņēmu neilgu laiku atpakaļ. Kongress tiešām notika ļoti labvēlīgā gaisotnē un atsauksmes ir visnotālā pozitīvas. Liels gandarījums ir arī par plašo informāciju, kas bija “Latvijas Vēstnesī”. Ar interesi izlasīju interviju ar Vili Krūmiņu, kas stāsta par Sēlijas novada karoga krāsām, kas kā izrādās esot bijušas paredzētas pirmās Latvijas brīvvalsts karogam. Tātad mēs Sēlijā esam atgriezušies pie mūsu senču saknēm, un godam izpildījuši viņu velmes.

Šodien mūsu valsts 100 gudrākie prāti ievēl mūsu valsts prezidentu, cerams, ka mēs iegūsim valsts vadītāju, kas spēs izvest mūsu valsti no purva, kurā esam nonākuši savstarpējo partiju ambīciju un varas kāres iespaidā.

Vasara sasniedz savu pilnziedu un gribētos arī Jums novēlēt labu atpūtu šajā vasarā un saudzēt savu veselību.

No savas puses apsolu darīt visu, lai arī uz priekšu darbs par Sēlijas novada attīstību noritētu veiksmīgi.

Vēlreiz novēlu Jums un Jūsu ģimenei veiksmīgu vasaru un līksmus Līgo svētkus un Jāņus.

Ar sirsnīgu sveicienu Jānis Dimitrijevs.

Brīvā Daugava

Ceturtdien, 2005. gada 26. maijā 59 (9319)

Cena mazumtirdzniecībā — 20 santīmu

Iznāk kopš
1940. gada augusta

Jēkabpils rajona laikraksts

Kultūras darbinieki svin savus svētkus. Apsveikumus par ilggadēju darbu šai nozarē līdz ar vairākiem citiem saņēma arī Vēsma Turkupole no Atašienes.

➔ 2. lpp.

Konflikts Biržu pamatskolā.

➔ 6. lpp.

B.D.
par aktuālāko

Par dažu kļūdām jāmaksā visiem

Šķiet, dažviet sabiedrībā vēl joprojām nav norimusi aiztāta ap bēdīgi slaveno zveidru kļu, kas Latvijā tika sagriežts metālūžņos un kā dēļ mūsu valstij bija jāšķiras no vairākiem miljoniem latu, kā «uzpeldējis» kārtējais skandāls. Proti, ģenerālprokuratora konstatējusi Labklājības ministrijas un Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras amatpersonu nolaidību pensiju un pabalstu administrēšanā. Atsevišķu amatpersonu nolaidības vai nekompetences dēļ valsts par tā arī neievieš informācijas sistēmu maksājumi miljonos.

Vēl viens nepatīkams atgadījums skāris uzņēmumu-

Darbu sāk Sēlijas 4. kongress

Jautājam jums

— Kāds sods būtu jāpiemēro ierēdņiem, kuru neizdarības dēļ valsts cieš zaudējumus?

VLADIMIRS no Jēkabpils:
— Tāds vajag sodīt ar brīvības atņemšanu. Citādi par kapeikām cilvēkus liek cietumā, bet tie, kas zogs miljonus, stāoa brīvībā.

piļskalns (ar akadēmiskās vienības “Austrums” līdzdalību), ar brāļu A. un I. Rūrānu veidotu piemiņas zīmi iezīmēta Vecā Stendera baznīcas vieta pie Vārnavas pagrieziena (2005).

Ilūkstes Sēļu dienās iecerētais Sēlijas (vai Sēļu) kongress nedaudz aizkavējās dažādu apstākļu dēļ. Taču S. Timšāna rosīgums pašā Sēlijā un iedibinātie kontakti ar sēliešiem trimdā (īpaši Austrālijā, kur nokļuvuši samērā daudzi bijušie sēlieši)³⁴ aktivizēja norises, un 1998. g. nogalē varēja nākt klajā S. Timšāna sastādīts un J. Stradiņa parakstīts aicinājums “sēļu kopām visā pasaulē”, kur tika izteikts ierosinājums rīkot Sēlijas pirmo kongresu 1999. g. pavasarī³⁵. Ierosinājums guva atsaucību, to atbalstīja Latvijas Zinātņu akadēmija (par kuras prezidentu J. Stradiņš tika ievēlēts 1998. g. februārī), “Letonikas” sēžu koordinators akad. S. Cimermanis un vietējās pašvaldības.

Aknīstē un Viesītē 1999. g. 21.–22. maijā

notika Sēlijas pirmais kongress, turklāt ar kongresa ieskaņām Neretā, Dignājā, Ilūkstē, Gārsenē, Saukā, Bebenē, Zasā, Dignājā un Jēkabpilī, lai neviens Sēlijas (Augšzemes) centrs nejustos apiets. Sunākstes luterāņu baznīcā (Stenderu baznīcā) pirmoreiz iesvētīja Sēlijas sarkanbaltzaļo karogu, ko 21. maijā svinīgi pacēla pie Viesītes kultūras pils³⁶. Valsts Heraldikas komisija 2000. g. to apstiprināja par Sēlijas asociācijas un netieši par Sēlijas simbolu, ko atļauts lietot sēliešu un ar Sēliju saistītajos pasākumos.

Šis un nākamie Sēlijas kongresi ir stiprinājuši sēliešu vēlēšanos apzināties savu vēsturisko identitāti, vietu Latvijā, domāt par vēsturiskā mantojuma saglabāšanu. Tie veltīti Sēlijas (Augšzemes) reģionālo ietvaru, apziņas un saimnieciskās attīstības meklējumiem, un to norisē iesaistīti gan zinātnieki — etnologi, valodnieki, literatūrzinātnieki, vēsturnieki, gan novadpētnieki — skolotāji un arī skolēni, pašvaldību darbinieki un plašas

vietējās sabiedrības aprindas. Tie vienlaikus ir arī LZA tematiskās izbraukuma sēdes. Sēlijas 2. kongress notika Ilūkstē un Neretā 2002. g. 17.–20. oktobrī, Sēlijas 3. kongress — 2003. g. 22. maijā Viesītē, 4. kongress — 2005. g. 26.–27. maijā Jēkabpilī (Krustpils pilī) un Sēlpilī, 5. kongress — 2008. g. 8. augustā Viesītē. Par kongresiem jau publicēti detalizēti pārskati un arī šo rindīņu autora nostādņu raksti³⁷, tādēļ turpmākajā vēstījumā sīkāk raksturosim tikai Sēlijas 5. kongresu.

Sēlijas kongresu rīkotāja līdz šim bija Sēlijas asociācija — pēc S. Timšāna ierosmes dibināta neformāla organizācija sadarbībā ar vietējām pašvaldībām, LZA un Letonikas programmu. Šī asociācija līdz šim nav tikusi reģistrēta oficiāli kā patstāvīga juridiska persona, bet darbojās Latvijas Zinātņu akadēmijas paspārnē, ir ar to asociēta sabiedriska organizācija³⁸. Tās biedru skaitā ir bijuši vietējo pašvaldību darbinieki, skolotāji, kultūras darbinieki, ar Sēlijas problēmām saistīti zinātnieki un literāti. Kopš Sēlijas 1. kongresa asociāciju vadīja S. Timšāns (līdz 2004. g.), tad īsu laiku akadēmiķis T. Millers (2004–2005), kopš 2005. g. Viesītes Domes priekšsēdētājs (tagad — Jaunjelgavas novada izpilddirektors) J. Dimitrijevs. Šādu asociācijas statusu noteica LZA Prezidijs 1999. g. un apstiprināja ZA Senāts 2001. g. Asociācijas goda prezidents kopš Sēlijas 1. kongresa (1999) ir akadēmiķis J. Stradiņš. Mēģinājumi nodot asociāciju Sēlijas rajona pašvaldību pārziņā un definēt tās juridisko statusu (kā tas lemts Sēlijas 4. kongresā) līdz šim nav vainagojušies panākumiem. Ar Latvijas ZA vadības lēmumu Sēlijas asociācijas goda biedra nosaukums piešķirts zinātniekiem, pašvaldību un kultūras darbiniekiem, kam ir būtiski nopelni Sēlijas problēmu risināšanā. Kā pirmais par goda biedru tika ievēlēts “Sēlijas grāmatas” autors, par Dižsēli dēvētais V. Ancītis (2001), pēc tam arī L. Ķuzāne (2001), S. Timšāns (2003), I. Auziņš (2005), R. Avotiņa (2008), A. Zariņa (2008), J. Urtāns (2009), A. Vars-

lavāns (2009), akadēmiķi S. Cimermanis (2003) un T. Millers (2003) — visi aktīvi Sēlijas problēmu pētnieki, kā arī pašvaldību vadītāji J. Dimitrijevs no Viesītes (2003), L. Medveckis no Aknīstes (2004), J. Bite no Sēlpils (2009), Vārnavas Vina kalna izveidotājs Ē. Pūpols (2001) un vēl vairāki sabiedriski darbinieki, tostarp Kokneses Likteņdarza koncepcijas autors un īstenotājs Vilis Vitols (2004), kura dzimtas saknes ir Sēlijā³⁹. Par Sēlijas asociācijas goda biedru (2005) kļuvis arī izcilais krievu zinātnieks KZA akadēmiķis un LZA goda loceklis Vladimirs Toporovs (1928–2005), kurš sēļu problemātikai veltījis dziļi argumentētu zinātnisku rakstu⁴⁰. Pilnīgs Sēlijas asociācijas goda biedru saraksts sniegts 1. pielikumā.

Sākotnēji Sēlijas kongresu darbā bija iecerēts iesaistīt zinātniekus — Sēlijas problemātikas interesentus un sēliešus no Lietuvas, taču šī iecere pamazām izplēnēja. K. Būgas idejas un Ziemeļlietuvu iedzīvotāju pašidentificēšanās ar seno sēļu cilti nekļuva īpaši populāra. Rokišķos darbojās “Aukštaišu akadēmija” un šo teritoriju vairāk traktēja kā seno aukštaišu reģionu, bet pašus sēļus kā lietuviešus. Diezgan asa diskusija par šo problēmu izvērās Sēlijas 1. kongresa pirmajā dienā Aknīstē, kur lietuviešu pozīcijas aktīvi aizstāvēja valodnieks K. Garšva. Pēc Sēlijas 3. kongresa notika īsa izbraukuma sēde Rokišķos, kur skāra neitrālākas tēmas, bet turpmākajos Sēlijas kongresos lietuvieši nav piedalījušies, kaut gan vairāki lietuviešu arheologi pievērsušies seno sēļu problemātikai un publicējuši savus rakstus Sēlijai veltītajos “Latvijas ZA Vēstu” tematiskajos numuros, kurus organizēja S. Cimermanis (*LZA Vēstis. A daļa*, 1996, Nr. 4/5; 2001, 55. sēj., Nr. 5/6; 2003, 57. sēj., Nr. 3/4; 2005, 59. sēj., Nr. 2; 2008, 62. sēj., Nr. 3). Taču Sēlijas problēmu izpētei Latvijā uzmanīgi sekoja lietuvju zinātnes žurnālists G. Zemlickis, publicējot par to daudzus materiālus viņa rediģētajā žurnālā “*Mokslo Lietuva*” (1999–2008) un J. Stradiņš par to nolasījis

referātu 9. Baltijas intelektuālās sadarbības kongresā Viļņā 2003. g.⁴¹ Ar Lietuvas vadošo arheologu M. Mihelberta, A. Simnišķītes, A. Tautaviča līdzdalību 2005.–2006. g. sagatavotas Latvijas Nacionālā vēstures muzeja izstādes par sēļiem (demonstrētas Viļņā un Rīgā) un vērtīgi zinātnisko rakstu krājumi par sēļiem⁴². Neliela latviešu–lietuviešu Aknīstes dialoga atskaņa rodama publicējamajā Dižsēja V. Ancīša 1999. g. 26. maija vēstulē J. Stradiņam pēc 1. kongresa, kur erudītais Sēlijas pazinējs un entuziasts, “Sēlijas grāmatas” autors⁴³ izsaka savu viedokli par sēliskumu lietuvju un latviešu uztverē (2. pielikums).

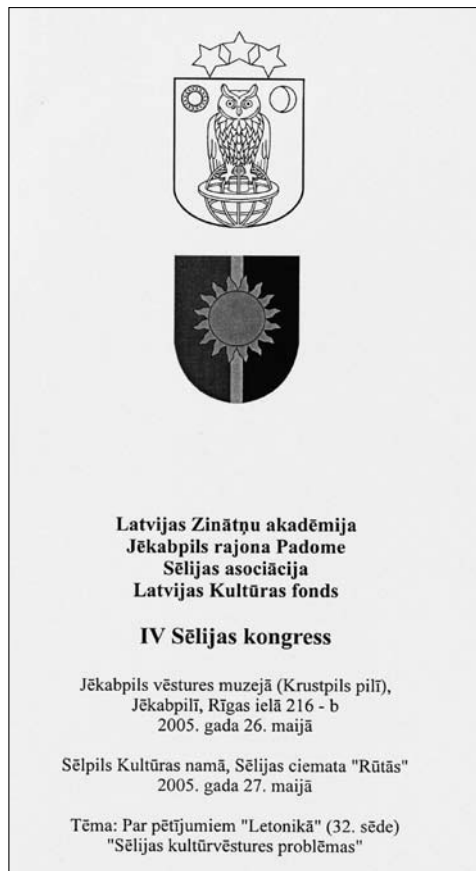
5. Sēlijas piektais kongress

Šis kongress tika sarīkots Viesītē 2008. g. 8. augustā Valsts pētījumu programmas “Letonika” (Letonikas gada) ietvaros, tas bija veltīts Sēlijas 800 gadei un 80 gadiem kopš Viesīte ieguvusi pilsētas tiesības. Kongresu vadīja un īsus ievadvārdus sacīja Viesītes pilsētas (ar lauku teritoriju) Domes priekšsēdētājs J. Dimitrijevs, pēc tam tika nolasīts Valsts prezidenta Valda Zatlera vēstījums kongresam⁴⁴. Tajā sacīts:

“Godātie Sēlijas kongresa dalībnieki, organizatori, sēlieši!

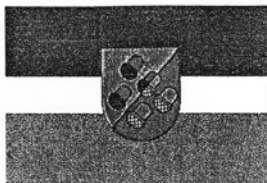
Vēlu veiksmi Sēlijas kongresa dalībniekiem, kuri jau piekto reizi pulcējas kādā no Sēlijas skaistākajām vietām, šoreiz — Viesītē, pilsētā, kas lepojas ar lielāko Kultūras pili Latvijas laukos, Mazo bānīti un, protams, savu lielāko bagātību — saviem ļaudīm.

Sēlijas 5. kongress notiek zīmīgā laikā. Tieši šogad Sēlija svin savu 800. gadadienu, kopš tā minēta vēstures avotos. Tā Indriķa Livonijas hronikā jau 1208. gada ierakstā lasāms, ka “bīskaps [...] domāja iznīcināt sēļu pili, kas pagāniem katrā laikā kalpoja par patvērumu gan uzbrūkot, gan atkāpjoties”. Šai laikā sēļi līdzās citām baltu un somugru ciltīm ieņēma sev pienākošos vietu, kas turpmākajā vēstures gaitā, veidojot vēsturiski etnogrāfiskos apgabalus, zudusi.

Mēs nosaucam Kurzemi, Zemgali, Vidzemi, Latgali, bet Sēliju, tāpat arī Malienu, atceramies tikai retumis. Taču katrā no mums kā smalks pavediens savijas senču asinis, senču pasaules uztvere, nekur nepierakstītas vēsturiskās atmiņas, kuras nespējam izteikt vārdos, kuras spējam vien sajust.

Sēlijas kongresi ir tie, kas mūsos modina šīs senās atmiņas — veicina Sēlijas novada vēstures un kultūras apzināšanu, ceļ sēliešu pašapziņu un darbotiesprieku. Par Sēliju, atsevišķiem tās pagastiem, ļaudīm, notikumiem pēdējos gados bijis ne mazums publikāciju, kas izraisījušas vēlmi strādāt un kopt senču mantojumu vēl aktīvāk, kas mudina izzināt savas dzimtas vietas un savas dzimtas vēsturi.

V Sēlijas kongress

*Veltīts Sēlijas astoņsimtgadei un
Viesītes pilsētas astoņdesmitajai jubilejai*

2008. gada 8. augustā plkst. 11.00

Viesītes Kultūras pilī

Darba kārtība

1. *Viesītes pilsētas ar lauku teritoriju domes priekšsēdētājs Mg. sc. soc. Jānis Dimitrijevs. Ievadreferāts*
2. *Akadēmiķis Jānis Stradiņš. Sēlijas 800 un Viesītes 80 gadi – problēmas un perspektīvas*
Sēlijas Asociācijas Goda biedru diplomu pasniegšana
3. *Dr. hist. Guntis Zemītis. Sēlpils arheoloģiskā izpēte*
4. *Akadēmiķis Tālis Millers. Sēlijas kultūrvēsture ļaužu atmiņās*
5. *Dr. habil. med. Jānis Vētra. Profesora Paula Stradiņa ārstnieciskā darbība*
6. *Dr. philol. Māra Grudule. Mācītāju Stenderu dzimta Sēlpilī un Sunākstē*
7. *Bc. Māra Alksne, akadēmiķis Saulvedis Cimermanis. Vidzemes sēlisko izlokšņu apvidi vēstures avotos*
8. *Ligita Caune. Māksla Sēlijā*
9. *Imants Auziņš. Sēlija dzejā*
10. *Jāņa Jaunsudrabiņa muzeja „Riekstiņi” vadītāja Ilze Līduma. „Tu dzīvo tik ilgi, kamēr ir, kas tevi piemin” ... nedaudz par Jāni Jaunsudrabiņu.*
11. **Diskusija**
14.00 – 15.00 Pusdienas pārtraukums
15.00 Izbraukšana uz Aizkraukles rajona Staburaga pagastu
16.00 Saiets. Ekskursija pa Staburaga pagasta Vīgantes parku

Lai šis darbošanās prieks neaprimst!

Līdz ar Sēliju savu dzimšanas dienu — pilsētas statusā tikai astoņdesmito — svin arī šī kongresa saimniece Viesīte, kas, kā liecina arheoloģiskie atradumi Kūliņu pilskalnā, bijusi apdzīvota vismaz jau 1. gadu tūkstoši pirms Kristus. Arī laiks, kopš mazais miests, saukts par Eķengrāvi, ierakstīts Latvijas vēstures annālēs, skaitāms ne tikai gadu desmitos, bet gadu simtos.

Lai arī turpmākajos gadu desmitos un gadu simtos izdodas saglabāt mazpilsētas dabas harmoniju ar kultūrvides pieaugošajām prasībām; lai jūsu ļaudis, kuros rit seno sēļu asinis, ir tikpat stipri un lepni kā pilsētas ģerbonī esošās ozolzīles! Un lai jums vienmēr ir sava Mīlestības saliņa, kur doties ne tikai vientuļās pastaigās, bet arī kopīgos kultūras pasākumos!

Ar cieņu

Valdis Zatlers

Rīgā 2008. gada 4. augustā.”

Valsts prezidenta draudzīgais veltījums sēliešiem sniedza lielu gandarijumu kongresa dalībniekiem un Viesītē tika uztverts ļoti atzinīgi.

Valsts prezidenta adresi kongresam nodeva Latvijas ZA prezidents Juris Ekmanis, kurš pats savā apsveikuma uzrunā sacīja:

“...Iepriecinoši, kopš pirmā kongresa 1999. gadā nav rimusi interese par Sēlijas vēsturi, bagātajām kultūrvēsturiskajām tradīcijām un slavenajiem novadniekiem, kuru devums ietekmējis zinātni un kultūru Latvijā un ārpus tās robežām.

Šīsdienas kongress notiek divu skaitļu zīmē — 800 un 80, no kuriem gribas atzīmēt tuvāko — Viesītes pilsētas astoņdesmito jubileju. Mazā apdzīvotā vieta, saukta par Eķengrāvi un Āžu miestu, kopš 1928. gada 7. februāra bauda pilsētas tiesības un nes savai būtībai atbilstošu nosaukumu — Viesīte. Šodien mēs baudām jūsu skaistās, rūpīgi koptās un uzturētās pilsētas viesmīlību. Ne velti Viesīte jau 2002. gadā ieguva “sakārtotākās pilsētas” titulu. Ir jūtams,

ka jūs lepojaties ar savu saudzīgo attieksmi pret vidi un iedzīvotājiem, ar cieņu pret pagātnes slavenībām. Mūsu kongress notiek modernajā Viesītes Kultūras pilī, kurai līdzīgu grūti sameklēt. Pilsētas kultūras dzīves liecinieki ir aktīvie neseno Dziesmu un deju svētku dalībnieki. Rūpes par izglītības kvalitāti un mūžizglītību, par kultūras tradīciju uzturēšanu uzskatāmi liecina par pilsētas vadības un iedzīvotāju ieinteresētību Viesītes uzplaukumā.

Sēlijas izpētei ir veltīts ievērojams skaits zinātnisko publikāciju, jaunākās no tām ir žurnāla “Latvijas Zinātņu Akadēmijas Vēstis” A daļas trešajā un ceturtajā (apvienotajā) numurā. Arī Sēlijas asociācija, kura pulcina Sēlijas pētniekus un attīstības domubiedrus, paplašina savas rindas.

Novēlot Sēlijai, sēliešiem un Viesītes pilsētai uzplaukumu nākotnē, līdz ar konkrētām lietām — labiem ceļiem, vidējā un mazā biznesa attīstību, dzīves kvalitātes uzlabošanu — novēlu saglabāt un vairot unikālās kultūras tradīcijas, kas rada šī Latvijas reģiona īpašo pievilcību. Cerībā uz reģionālās reformas loģisku risinājumu, uz Eiropas Savienības līdzfinansējuma dzīvinošo ietekmi saimniecisko jautājumu kārtošānā, esmu pārliecināts, ka Sēlijas kultūrvēsturiskā mantojuma izpēte un saglabāšana ir tikai un vienīgi mūsu pašu ziņā. [...]”⁴⁵

Sirsniņu uzrunu sacīja LZA goda loceklis Jānis Streičs, kurš nesa brālīgu sveicienu no Latgales un runāja par zudušo dzīvi Daugavas kreisajā krastā, aizaugušajiem un ieaugušajiem novadiem, kas tikai pamazām sākot apzināt savas saknes un slēpto spēku. Viņš cildināja Sēlijas garīgo modināšanu, gara uzturēšanu, atmiņas atjaunošanu, ko rosina šis un citi Sēlijas kongresi. Kongresu uzrunāja arī Daugavpils Universitātes rektors profesors Arvīds Barševskis, uzsverot savas augstskolas ieinteresētību līdzdarboties Sēlijas reģionālo problēmu risināšanā nākotnē.

Pamatreferātu par Sēlijas 800 gadiem un Viesītes 80 gadiem nolasīja J. Stradiņš⁴⁶,

Vārnavas vīna kalna izveidotājs, Sēlijas asociācijas goda biedrs Ēvalds Pūpols kopā ar J. Stradiņu Vīna kalna pakājē

sākumā pieminot seno dokumentu liecības par “sēļu pili” un Sēliju, tāpat sniedza īsu ieskatu Viesītes tapšanas vēsturē, pēc tam analizējot reģiona sarežģītās problēmas un attīstības perspektīvas (sk. arī⁴⁷). Referāta pamatdoma bija tā, ka šobrīd Sēlija kā vienots jēdziens nepastāv — tas vairāk ir virtuāls Latvijas apgabals, ko lolo samērā nedaudz Sēlijas koncepcijas entuziasti, pat ne tik daudz novadnieki, cik šī jēdziena aizstāvji Rīgā, Daugavpilī un citviet. Faktiski ir divas Sēlijas: viena ir reālā Sēlija, kur dzīvo vietējie cilvēki un cīnās ar saimnieciskām grūtībām, neērtībām, sliktiem ceļiem, infrastruktūras nesakārtotību, bieži vien perspektīvu trūkumu. Otra ir ideālā, iedomu Sēlija, ko dzīvu inteliģences (arī vietējās) uztverē uztur tie, kas runā par Sēlijas enciklopēdiju, Sēlijas sakrālo ainavu, Sēlijas (Augšzemes) pilskalniem, Sēlijas renesansi. Arī šai Sēlijai, Ulubelei līdzīgai, ir jāpastāv, ar laiku varbūt tā varētu kļūt par realitāti, jo nevar būt, ka Augšzeme ir tikai Latvijas teritorija, kur izcērt mežus, kur vietumis parādās

pa kultūras saliņai, gandrīz vai kā pēc mēra laikiem. Šai Sēlijai ir jāpastāv kā ar identitāti apveltītam, savdabīgam novadam.

Sēlijas pētījumi ir ietverti arī Letonikas valsts programmā. Pēdējos gados klajā nākušas Nacionālā vēstures muzeja grāmatas par Sēliju un sēļiem senatnē (A. Radiņš, J. Ciglis), J. Urtāna grāmata par Augšzemes pilskalniem, V. Ancīša “Sēlijas grāmatas” 2. daļa (par Aknīsti), L. Ķuzānes grāmata par Jāni Veseli; akadēmiķa S. Cimermaņa rosināti, klajā nākuši jau pieci “Latvijas ZA Vēstu” Sēlijas numuri. Tātad šie reģionālie pētījumi arī pēdējos gados pamazām raisās, jaunus materiālus apkopo arheologi, valodnieki, folkloristi, literatūrzinātnieki.

Tika iezīmēti problēmu jautājumi: Vai Sēlija kā vienota reģiona jēdziens nostiprinājies vai pēc pirmās eiforijas tas iet mazumā? Vai jauno administratīvo novadu izveidošanās nostiprinās vai vājinās Sēlijas kopības apziņu? Vai Sēlijas asociācija veic savus uzdevumus, vai tā maz pastāv un kādas ir tās nākotnes iz-

redzes? Taču visbūtiskākais ir jautājums: vai pēdējos gados attīstās viss šis reģions, lai kā mēs to nosauktu — par Sēliju, par Augšzemi, par jauno novadu kopumu starp Daugavu un Lietuvu? Kontrasts starp ceļiem un pat kultūrainavu šajā Latvijas reģionā un Lietuvā, pārbraucot tagad jau nosacīto robežu, ir pārāk šokējošs, lai to nepamanītu, bet Aizkraukles–Salas ceļa posms vai Neretas–Aknīstes šosejas pabeigšana joprojām nav īstenota, un jubilejas gadā gribētos vaicāt: vai šis reģions, vai Sēlija vispār ir vajadzīga Latvijai, cik ilgi tā paliks Latvijas pameita?

Tie visi ir pamatoti, varbūt saasināti, bet ļoti sāpīgi jautājumi, kuriem nav rodams adekvāts tūlītējs risinājums.

Šī nostalgiskā ideālā Sēlija palīdz pastāvēt reālajai Sēlijai, dod tai cerību un mērķi, uz ko tiekties.

Ideālā, nostalgiskā Sēlija tika aplūkota arī akadēmiķa T. Millera referātā “Sēlijas kultūrvēsture ļaužu atmiņās”, ko autors balstīja uz savu personisko bērniības pieredzi kopš 1934. g. labā krasta Sēlijā, Unguru pagastā. Latvijas vēstures institūta direktors Dr. G. Zemītis referātā “Sēlpils arheoloģiskā izpēte” skāra jautājumus, kurus seno sēļu problemātika izvirza Latvijas arheoloģijai, raksturoja savu kolēģu E. Šnores, A. Zariņas, M. Atgāža devumu Sēlijas arheoloģiskajā izpētē un izcēla E. Šnores un A. Zariņas grāmatas “Senā Sēlpils” (1980) paliekamo nozīmi.

Rīgas Stradiņa universitātes dibinātājs un pirmais rektors prof. Jānis Vētra (dzimis Viesītē) analizēja profesora Paula Stradiņa ārstniecisko darbību, izceļot dokumentos nefiksēto un mēģinot raksturot profesoru tieši kā ārstu, iezīmēt to, kas radījis “Paula Stradiņa leģendu”. Savukārt LU profesore Māra Grudule aplūkoja Sēlpils un Sunākstes mācītāju Stenderu dzimtas ieguldījumu latviešu kultūrā, īpaši Stenderus nākamajās paaudzēs (pēc Vecā Stendera un Jaunā Stendera), iezīmējot arī dzimtas pēdējo pārstāvju — mācītāju — atsvešinātību un vilšanos latviešos pēc 1905. gada revolūcijas.

Māra Alksne un akad. S. Cimermanis raksturoja Austrumvidzemes sēlisko izlokšņu apvidus atspoguļojumu vēstures avotos etnogrāfiskā aspektā. Atsevišķi raksturots baronu Korfu pārvaldītais luteriskais Krustpils novads. Gleznotāja Ligita Caune raksturoja pēdējo gadu mākslas dzīvi Sēlijā, plenērus, biedrību “Sēlijas palete”, A. Kasinska balvas iedibināšanu. Viņa pasniedza balvas vairākiem vietējiem kultūras darbiniekiem. Dzejnieks I. Auziņš emocionālā un labi strukturētā priekšlasījumā “Sēlija dzejā” pieminēja gan dzejniekus, kas cēlušies no Sēlijas, tur dzīvojuši vai veltījuši tai dzejoļus (G. F. Stenderu, A. Pumpuru, Raini, J. Jaunsudrabiņu, K. Skujenieku, U. Leinertu, G. Godiņu, arī V. Belševicu). Jāņa Jaunsudrabiņa muzeja “Riekstiņi” vadītāja Ilze Lūduma runāja par Jaunsudrabiņa fenomenu, par viņa piemiņas saglabāšanu Neretas novadā, paužot tomēr bažas par Jaunsudrabiņa sacerējumu izzušanu no skolēnu “obligātās” literatūras sarakstiem.

Kongresā tika pasniegti Sēlijas asociācijas goda biedra diplomu ģeogrāfi R. Avotiņai (par Sēlijas un Staburaga pagasta toponīmikas izpēti), vecākajai Latvijas arheoloģei A. Zariņai par senās Sēlpils arheoloģisko izpēti (1963.–1965. g. izrakumi Pļaviņu HES celtniecības laikā un grāmata “Senā Sēlpils”) un kultūrvēsturniekam U. Lasmanim par veikumu Jēkabpils rajona un Sunākstes pagasta 20. gs. vēstures dokumentēšanā. Kā pārsteigums kongresam nāca jēkabpilietes, tūrisma kustības vadītājas Aijas Dembergas greznā un informatīvā albuma “Sēlija”⁴⁸ prezentācija, ko izdevis SIA Nacionālais apgāds un kas sniedz pārbaudītas ziņas par galvenajiem Sēlijas centriem.

Kongresa noslēguma vārdus sacīja Jānis Stradiņš, iezīmējot dažas idejas turpmākajai darbībai un izsakot cerību, ka nākamais vai aiznākamais Sēlijas kongress varētu notikt Sēlijas dienvidu, katoliskajā daļā, organizējot to sadarbībā ar Daugavpils Universitāti.

Debatēs runāja arī prof. A. Varslavāns un akad. S. Cimermanis, bet neformālās debatēs

pēc kongresa piedalījās arī Saeimas deputāte akadēmiķe B. Rivža, akadēmiķe I. Jansone, Daugavpils Universitātes profesori V. Paškevičs, V. Šaudiņa, G. Barkovska, Akadēmiskās bibliotēkas direktore V. Kocere, Medicīnas vēstures muzeja direktore E. Bērziņa, mākslinieki LZA goda locekļi J. Osis un I. Ranka, P. Stradiņa Klīniskās universitātes slimnīcas valdes priekšsēdētājs A. Veinbergs, bij. izglītības un zinātnes ministrs K. Greiškālns (kuram šajā reizē piešķīra Viesītes pilsētas goda pilsoņa nosaukumu), docents J. Klētnieks un Dr. Alīda Zigmunde, Dr. Milda Pormale, novadpētnieki L. Ķuzāne, I. Knaģis, U. Lasmānis un daudzi citi. Daļa Sēlijas kongresa dalībnieku devās izbraukumā uz Staburaga pagastu, kur kavējās viesmīlīgajās rakstnieku M. Svīres un V. Kaijaka mājās un Vīgantes parkā. Svinību pasākumi Sēlpilī sekoja pēc nedēļas. Kaut arī kongress iekrita maģiskā datumā (08.08.08), vietējiem klausītājiem tas varēja likties arī pārāk akadēmisks.

Nākamajā dienā pēc kongresa notika Viesītes pilsētas svētki, par kuru zinātnisko ievadījumu varētu atzīt pašu kongresu. Lūcijas Ķuzānes u. c. redakcionālā apstrādē iznāca ļoti interesanta grāmata par Viesītes pagasta dzimtu likteņiem "Mežgalieši"⁴⁹, kas balstās uz 102 gadu vecumā mirušās ilgdzīvotājas Elvīras Elksnes (1906–2008) atmiņu stāstījumiem. Drīz pēc kongresa Jēkabpilī iznāca literātes Līgita Ābolnieces sarūpētā grāmata "Laika soļos ieklausies. Viesītes novads cauri gadsimtiem"⁵⁰, kas ir pirmais tik aptveroši un labā kvalitātē sacerētais vērtējums par Viesīti un tās lauku teritoriju (īpaši Vārnavu). Grāmatas atvēršana notika Latvijas 90. gadadienā, 2008. g. 18. novembrī, Viesītes kultūras pilī.

Tādējādi gan Sēlijas, gan Viesītes nozīmīgās gadskārtas tika atzīmētas godam, un jāatzīst, ka laimīgas sakritības dēļ viss notika gan pirms liktenīgās ekonomiskās krīzes, gan pirms administratīvi teritoriālās reformas īstenošanas. Šķiet, Sēlijas kongresu lomu precīzi raksturojis arheologs G. Zemītis: "Zinātnieku un vietējās sabiedrības dialogs, šķiet, pilnī-

gi atbilst Letonikas garam un burtam. Tā ir tā saskarsme, kas reālajai Sēlijai palīdz tuvojoties tai ideālajai < ... > Šķiet, Sēlijai šis dialogs starp viņas garīgajiem līderiem un sabiedrību izdodas veiksmīgāk nekā citiem novadiem."⁵¹

6. Dažas nākotnes pārdomas

Diemžēl tuvākās nākotnes izredzes Sēlijas izpētē un reģiona atdzimšanā vairs nerādās tik rožainas. Administratīvi teritoriālās reformas rezultātā jaunizveidoto Sēlijas novadu (Jēkabpils, Salas, Jaunjelgavas, Neretas, Viesītes, Aknīstes, Zasas, Ilūkstes) vadītāju vērība, acīmredzot, vairāk būs pievērsta jaunveidojumam — novadu konsolidēšanai un interno, ārkārtīgi smago saimniecisko un sociālo problēmu risināšanai. Sēlijas vienotības un kultūrvēstures problēmas diemžēl atvirzīsies otrajā plānā, pa daļai arī tādēļ, ka iepriekšējie ar Sēlijas vienotības ideju ciešāk saistītie pašvaldību vadītāji pēdējās vēlēšanās ir tikuši nomainīti. Jaunajiem novadiem vispirms ir iekšēji jākonsolidējas, tad tie varēs domāt, vai, ciktāl un uz kādas bāzes turpināt attīstīt Sēlijas reģionālo identitāti. Jāpiezīmē, ka diskusijās par administratīvi teritoriālo reformu kā viens no variantiem tika apsvērta arī vienota Sēlijas novada veidošana visa bij. Jēkabpils rajona ietvaros, taču to noraidīja lielā mērā tādēļ, ka Jēkabpils pilsēta guva republikas pakļautības pilsētas statusu. Dažos novados sēliskā identitāte, piederība Sēlijai izteikta vairāk, citos mazāk; zīmīgi, ka Viesītes un Aknīstes pilsētu karogos, kas pieņemti 2000. g., pamatā ņemts Sēlijas karogs ar attiecīgo pilsētu ģerboņiem, tā veidots arī jaunais Jaunjelgavas karogs (2010).

Arī drastiskie finansējuma samazinājumi Latvijas zinātnei, tostarp letonistiska rakstura pētījumiem, acīmredzot nesekmēs fundamentālu pētījumu veikšanu šajā jomā tuvākajos gados, kaut arī aizsāktie pētījumi ir jāturpina, varbūt gan atliekot rezultātu publicēšanu aptverošās monogrāfijās uz labākiem laikiem. Tiesa, pa starpām var beigties dažā

rosīga Sēlijas pētnieka aktīvā darbība un jaunas pētnieciskas maiņas izaudzināšana var prasīt daudz gadu.

Taču galvenais traucēklis Sēlijas reģionālās apziņas tālākveidošanā var būt administratīvi teritoriālās reformas izraisītā viedokļu atšķirība jaunajos novados un varbūt arī sēliskās kopības izjūtas izpalikšana, jo šajos krīzes laikos tā patiešām iet mazumā, un skolu reforma, tāpat kā ārstniecības reforma zināmā mērā izpaudīsies destruktīvi. Reģionālās identitātes veidošanai neapšaubāmi jānotiek reģionā pašā, tā būs atkarīga no tā, cik spēcīga būs jaunā novada sēliskā identitāte un vai tāda vispār saglabāsies. Vēsturiskie un etnogrāfiskie argumenti un arvien izlīdzinošās augšzemniecisko izlokšņu atšķirības vēl nav pietiekami, lai saturētu kopā jaunus novadus, tīri teritoriālais kaimiņu pārnovadu aspekts vien ir par vāju, lai uzturētu reģionālo identitāti — ir jāmeklē jaunas pieejas.

2008. g. maijā, LZA Senāta delegācijai viesojoties Daugavpils Universitātē, dzima jauns piedāvājums. Šī universitāte, kas pēdējos gados pieņēmusies spēkā un autoritātē, varētu pārņemt Sēlijas asociāciju un kongresu rīkošanu, līdzīgi, kā tā piedalās Latgales kongresu rīkošanā. Šo ierosinājumu akceptēja jau Sēlijas 5. kongresā. Taču īpaša uzmanība tad tiktu pievērsta ne tik daudz valodniecībai vai kultūrvēsturei, cik Sēlijas (īpaši Dienvidsēlijas) unikālajai dabas videi — augu un dzīvnieku valstij, Daugavai, palienēm, dabas ainavai, kukaiņiem, vides daudzveidībai. Uzmanību varētu koncentrēt vairāk uz reģiona dienvidu, t.i., katolisko daļu, kas ir ļoti īpatnējs un līdz šim varbūt mazāk pētīts novads, turklāt demogrāfiskā ziņā apdraudēts. Atgādināšu, ka jau savulaik (1869) Latgales pazīstamais novadpētnieks Gustavs Manteifelis Ilūksti, Bebreni, Sventi, pat Biržus un Eķengrāvi (Eķengrāves muiža savulaik ir piederējusi Manteifeljiem) daļēji saistīja ar Poļu Inflantiem, Latgali, jo daudzi Latgales poļu muižnieki vienlaikus bija arī zemes īpašnieki Kurzemes guberņā, Sēlijā. Arī senators

Sanāciet, labi ļaudis,
**No maliņu maliņām:
 Balti mani liepu galdi,
 Gudrs mans padomiņš.**
 (Tautasdziesma)

**Pasaules latviešu ģimeņu
 3x3 nometne Neretā
 2002.gada 14.-21.jūlijs**

**Nometne veltīta latviešu
 dzīvošanai mūžu mūžos, Sēlijai
 un sēļiem.**

**3x3 nometnē iesaistās latvieši trīs paudzēs –
 bērni, vecāki, vecvecāki: ģimenes trīs
 vienībās - mātes, tēvi, bērni.**

Nometne notiek Neretas vidusskolā, (Dzirmavu ielā 4,
 Nereta, LV 5118, Aizkraukles raj., /I/ 5176504; e-pasts:
 neretvsk@apollo.lv) Neretas apkārtnē.

Pasaules latviešu ģimeņu 3x3 nometne (2002. g. jūlijā) Neretā — veltīta latviešu nācijai un Sēlijai

N. Manaseins savā revīzijas slēdzienā 1883. g. ierosināja Ilūkstes apriņķi pievienot Vitebskas guberņai (labi, ka tas tomēr nenotika, jo tad varbūt pēc 1918. g. šī daļa nonāktu Polijas, Lietuvas vai Baltkrievijas sastāvā). Taču jautājums par Latgales un Sēlijas (īpaši Dienvidsēlijas) saistību ir delikāts. Sēlija, īpaši tās ziemeļdaļas protestantiskie novadi mentalitātes, tradīciju ziņā nepavisam nepieder Latgalei — to īpaši esam uzsvēruši un

arī šodien vēlamies uzsvērt. Taču daudz ir arī kopēju iezīmju. Daugavpils Universitātes aktīvu iesaistīšanos Sēlijas problēmu risinājumos varētu apsveikt, īpaši domājot par vides sakopšanu. Jāatrod mehānisms, kā varētu sazobē funkcionēt modelis — Sēlija, Rīga, Daugavpils gan Sēlijas asociācijas darba turpināšanā, gan Sēlijas pētījumu izvēšanā, gan Sēlijas kopības, sēliskuma veidošanā. Daugavpils tomēr teritoriāli ir vistuvākais akadēmiskais centrs, un ar Sēliju to varētu saistīt ilgtermiņa intereses. Mūsaprāt, tā ir gandrīz vai vienīgā reālā iespēja turpmākajos gados izvērst Sēlijas koncepciju, varbūt to modificējot, protams, ja Daugavpils Universitāte spēs šīs idejas pārņemt. Sēlijas 6. kongress 2011. gadā varētu notikt vai nu Ilūkstes novadā, vai arī pie Staburaga.

Domāju, ka joprojām būtu akcentējams šī reģiona multikulturālais raksturs, katoliskās un protestantiskās kultūras mijiedarbības gadsimtos, arī tradicionālo minoritāšu kultūras mantojums, kuras liecība galu galā ir pašas Jēkabpils pilsētas savdabīgās vecticībnieku tradīcijas, lietuvju, poļu, baltkrievu elementi šajā reģionā, atmiņas par ebreju klātbūtni. Te savijas 1905. g. tradīcijas Sēlpilī un tās apkārtnē, Jūlijs Dievkociņš, arī J. Luterā (Bobja) pieminekļa uzstādīšana Elkšņu pagastā 2005. g., Latvijas un Lietuvas nacionālo partizānu izmisīgās cīņas pēckara gados⁵². No otras puses, gan Stenderi, gan mācītāji Vāgners un Firekers, arī Mancelis, Lundbergs Biržos ar savu ķesteri Ansi Līventalu pārstāvēja krasi atšķirīgu mentalitāti. Viss tas būtu jāintegrē Sēlijas kultūrvēsturē, kas nav šķirama no Latvijas — vienotas Latvijas kultūrvēstures.

Reģionālās īpatnības, protams, tiek uzturētas, tās ceļ godā vietējie rakstnieki, kultūras darbinieki, taču neaizmirsīsim, ka L. Ķuzāni nesen sveicām 80 gadu jubilejā. Būtu jānāk jaunai maiņai, taču ne skolotāji, ne mācītāji vairs nav tik aktīvi novadu kultū-

ras kopēji, kā tas bija kādreiz, un reģionālā identitāte var pavisam pagaist, ja tai nebūs atbalss vietējā inteliģencē, ja no augšas diktētās reformas sagraus Sēlijas intelektuālo infrastruktūru.

Tādēļ jāuzteic visi darītāji, visi, kas uztur vai ienes ko jaunu Sēlijā: “Sēļu sēta” Jēkabpilī, Gārsenes pils, Sēlpils Raiņa klubs, Jaunsudrabiņa “Mūsmājas” Neretā, Saukas dabas parks, Svences muīža, “Sēlijas muzejs” Viesītē un mazbāniša reanimēšanas projekti, Ēvalda Pūpola Vīna kalns Vārnavā, ģeogrāfiski plašā Jaunjelgavas novada negaidītā sarosīšanās, dažas Stenderu piemiņas uzturēšanas ieceres, bet, galvenais — Sēlijas dabas un kultūrainavas uzturēšana. Sēlijas lielākā bagātība ir jaukā daba, gleznainā ainava, baltie bērzi paugurainēs, tumšie egļu meži, ezeri, pilskalni, tas, ko Janīna Kursīte nosaukusi par Sēlijas sakrālo ainavu.

Visu tomēr izšķirs reģiona ekonomiskā izaugsme. Kamēr nenāks jauni investori, kamēr neatjaunosies ekonomisks pacēlums, perspektīva, tikām jaunie sēlieši plūdis prom, uz Rīgu, Daugavpili, arī uz ārzemēm. Tas ir burvju aplis — slikti ceļi, primitīva mežizstrāde, vietām brutāla mežu izciršana, nepietiekama pašiniciatīva un ierobežotas iespējas saimniekošanā pamazām noplacina reģionālo pašapziņu, kulturālo augšupeju. Viss atkarīgs pirmām kārtām no vietējās uzņēmības, arī no kādreizējo novadnieku atlieksmes pret dzimtajām vietām. Prognozēju, ka nākamais gadu desmits Sēlijai varbūt būs vēl mazāk labvēlīgs nekā Latvijai kopumā, taču arī šodien jāslāpē apziņa, ka Sēlijas reģionam ir nākotne — ja to nav spējuši iznīdēt mēris un kari, dažādas ekonomiskas depresijas, tad tas neiznīks arī turpmāk. Ir jāmeklē katra iespēja veicināt Sēlijas atpazīstamību (piemēram, tūrisma un rekreācijas jomā vēl ne tālu viss nav paveikts), uzturēt attīstību, uzturēt dzīvu garu, meklēt un radīt jaunas Sēlijas attīstības koncepcijas.

Sēlijas asociācijas goda biedri*Goda biedra nosaukuma
piešķiršanas datums*

1. Jānis Stradiņš	1999. gada 22. maijā
2. Valdemārs Ancītis	2001. gada 6. jūnijā
3. Lūcija Ņuzāne	2001. gada 20. oktobrī
4. Guntars Saiva	2001. gada 20. oktobrī
5. Ēvalds Pūpols	2001. gada 20. oktobrī
6. Saulvedis Cimermanis	2003. gada 12. maijā
7. Jānis Dimitrijevs	2003. gada 12. maijā
8. Sigizmunds Timšāns	2003. gada 12. maijā
9. Tālis Millers	2003. gada 22. decembrī
10. Vilis Vītols	2004. gada 9. februārī
11. Laimonis Medveckis	2004. gada 10. maijā
12. Imants Auziņš	2005. gada 26. jūnijā
13. Līgita Caune	2005. gada 26. jūnijā
14. Vladimīrs Toporovs	2005. gada 26. jūnijā
15. Ruta Avotiņa	2008. gada 17. jūnijā
16. Uldis Lasmanis	2008. gada 17. jūnijā
17. Anna Zariņa	2008. gada 17. jūnijā
18. Jānis Bite	2009. gada 26. maijā
19. Juris Urtāns	2009. gada 26. maijā
20. Alberts Varoslavāns	2009. gada 26. maijā
21. Jānis Streičs	2010. gada 22. novembrī
22. Heinrihs Strods	2010. gada 22. novembrī

Valdemārs Ancītis — Jānim Stradiņam*1999. 26. maijā*

Mīļo sēli, cienijamais draugs!

Esam pasaules lāpītāji, tāpēc adata ar diegu lieti noderēs.

Esmu ļoti iepriecināts par Jūsu laipno vēstuli. Tajā gan atkal ir dažas hiperbolas, bet tā jau laikam ir stilistikas lieta. Gribējās jau gan arī man būt klāt tai vēsturiskajā saietā, bet baidījos, vai izturēšu. Visādas vainas un kaites šoreiz sapulcējušās vienkop, bet galvenā un vispareizākā diagnoze, manuprāt, ir viena — mani 78 gadi... Vai viegli būt jaunam, vaicāja Juris Podnieks. Bet vai tad vecam būt ir vieglāk? Taču dzīvot un kustēties vēl ļoti, ļoti gribētos.

Vai domstarpības ar brāļiem lietuviešiem daļēji neizriet no mūsu un viņu nacionālisma? Viņi tagad runā leitiski, tāpēc grib ticēt, ka sēli mūždien tā runājuši. Mēs tagad runājam latviski, tāpēc gribam ticēt, ka sēli mūždien bijuši tuvāki latviešiem nekā leišiem. Bet sēļu saiets taču bija domāts vienošanai, nevis šķelšanai...

Manuprāt, lietu nevajadzētu lieki sarežģīt. Bija savā laikā savs pusducis vai vairāk baltu cilšu, katra ar savu valodu, bet starp valodām vēl nebija tādu atšķirību kā tagad. Ja visām ciltīm būtu veidojusies kopīga vēsture, būtu arī tapusi viena nācija. Taču Dievs bija lēmis citādi. Daļa baltu tika pie savas valsts, tur izveidojās lietuviešu nācija, it kā robeža starp prūšiem (tiem bija lemts īpašs liktenis) un ziemeļu ciltīm. Pēdējās nokļuva Livonijas teokrātiskajās federācijās un apvienojās latviešos. Un bija vēl balti arī uz austrumiem no Livonijas, tie iekusa krievos.

Ta sagadījās, ka sēļu zeme un arī pati cilts daļēji kļuva par Lietuvas, daļēji par Latvijas daļu, bet tas nenozīmē, ka jau sākotnēji sēļi būtu bijuši tuvāki leišiem vai latviešiem. Sēļi bija sēļi. Ka viņos laikos starp baltiem nebija nepārkāpjamas valodu barjeras, rāda fakts ar zemgaļiem, kas lielā skaitā no vācu iebrucējiem iebēga leišos un tur arī palika — kā jau starp savējiem.

Interesanta lingvistiska epizode. Latvijas leļzemnieki saka ruoka, pieci, kur *uo* un *ie* radies no leišu un žemaišu *an* un *en*. Bet mēs, pierobežas sēļi, sakām rūka, pīci, kur *ū* un *ī* radies no augštaišu *un* un *in* (mans bērnības rotaļu biedrs Petras teica nevis kā mācītie leiši ranka un penki, bet runka un pinki). Valodas attīstība risinājusies divi paralēlos virzienos — rietumleišiem un rietumlatviešiem vienā, austrumleišiem un austrumlatviešiem otrā virzienā, taču tendence kopīga — nāseņu vokalizācija.

(Piedodiet: izteicos neprecīzi. Virziens tomēr bija kopīgs, bet atšķirība bija “izejas punktos” un “gala iznākumos”. Par terminoloģiju pats neesmu skaidrībā.)

Varbūt nākamajā Sēlijas grāmatas daļā būtu jāieliek arī kāds rakstiņš par šīm lietām? Bet — lai kā, esmu apņēmības pilns, pat pārpilns darbu turpināt.

Patiesā cieņā un draudzībā –
Jūsu Valdemārs Ancītis.

Avoti un piezīmes

¹ *Indriķa hronika*. Ā. Feldhūna tulk., Ē. Mugurēviča priekšvārds un komentāri. Rīga: Zinātne, 1993. 453 lpp. (par Sēļu pili XI nod. 5, 6).

² Šnore E., Zariņa A. *Senā Sēlpils*. Rīga: Zinātne, 1980. 236 lpp.

³ Gudavičius E. 1255 m. Sélos dovanojimo aktoš. *Lietuvas Dailės muzéjaus Metraštis* 6 (2002–2003). Vilnius, 2005. p. 22–34.

⁴ Šterns I. *Latvijas vēsture*. 1180–1290. Krustakari. Rīga: LVI apgāds, 2002. 735 lpp.

⁵ Turpat.

⁶ Blese E. Rēdiņi. *Izglītības Ministrijas Mēnešraksts*. 1938. VII/VIII. 79.–89. lpp.

⁷ *Jēkabpils*. Sast. S. Gailīte. Jēkabpils, 2002. 106 lpp. + foto.

⁸ *Laika soļos ieklausies. Viesītes novads*

cauri gadsimtiem. Sast. L. Ābolniece. [Jēkabpils], 2008. 268 lpp.

⁹ Gothards Frīdrihs Stenders. *Augstas gudrības grāmata no pasaules un dabas*. 1796. gada izdevums ar komentāriem. J. Stradiņa un K. Karuļa ievadraksti. Rīga: Liesma, 1988. 574 lpp.

¹⁰ Bielenstein A. Reissensskizzen aus dem Oberland. *Baltische Monatschrift*. 1882. Bd. 29. S. 569–743.

¹¹ Bielenstein A. Die Grenzen des lettischen Volkstammes und der lettischen Sprache in der Gegenwart und im 13. Jahrhundert. St. Petersburgs, 1892. XVI + 548 S. (Par sēļiem — S. 168–174.)

¹² Skruzītis M. *Sēļi — Kurzemes augšgala senči*. Rīga, 1889. 25 lpp.

¹³ Būga K. *Rinktinai raštai*. Vilnius, 1961. T. 3. P. 274–282.

¹⁴ Šturms E. Sēlija. *Latviešu konversācijas vārdnīca*. Rīga: A. Gulbis, 1939. 19. sēj.

- 38053.–38055. sl.; Sēļi. Turpat. 38062.–38065. sl.
- ¹⁵ *Daugaviēši*. Revolucionārās kustības dalībnieku atmiņas par LKP Daugavas apgabala organizācijas darbu 1920–1940. Sast. J. Kipers. Rīga: Avots, 1983. 301 lpp.
- ¹⁶ J. Stradiņa piezīmju grāmatas, 1989. g. 1. un 3. jūlija pieraksti.
- ¹⁷ Turpat.
- ¹⁸ *Sēļu zeme*. Sast. V. Villeruša. Rīga: Latvijas Kultūras fonds, 1995. 191 lpp.
- ¹⁹ Stradiņš J. Rīta uzruna Sēļijai, Sēļu gadam sākoties. *Elpa*. Nr. 20 (1995. 2. jūn.).
- ²⁰ Stradiņš J. Viens gads mūsu tautas mūžības ritumā: par Latvijas zemi Daugavas kreisajā krastā. “Sēlijas sarunas” uzsākot. *Latvijas Vēstnesis*. 1995. 13. jūn., Nr. 90, 3. lpp.; *Lauku Avīze*. 1995. 7. jūl.
- ²¹ Гравитис В. Новые виды ископаемых организмов. *Девон и карбон Прибалтики*. Рига: Зинатне, 1981. С. 454.
- ²² Stradiņš J. Viens gads mūsu tautas mūžības ritumā: par Latvijas zemi Daugavas kreisajā krastā. “Sēlijas sarunas” uzsākot. *Latvijas Vēstnesis*. 1995. 13. jūn., Nr. 90, 3. lpp.; *Lauku Avīze*. 1995. 7. jūl.
- ²³ Stradiņš J., Cimermanis S. Par Letonikas jēdzienu un saturu. *LZA Vēstis. A daļa*. 1995. 5/6: 1–7.
- ²⁴ Sēļi ir viena no latviskās identitātes mīklām. Akad. J. Stradiņa uzruna Sēļu dienu dalībniekiem Ilūkstē. *Latvijas Vēstnesis*. 1996. 1. marts, Nr. 39. 5. lpp.
- ²⁵ Par Sēlijas asociācijas (biedrības) nodibināšanu. Par darba grupām novada aktuālo problēmu izpētei. *Latvijas Vēstnesis*. 1996. 1. martā, Nr. 39, 5. lpp.
- ²⁶ Turpat.
- ²⁷ Terzena D. “Aizmirstā” Sēlija. *Lauku Avīze*. 1996. 5. marts, Nr. 19; Rozeniece A. Viena no četrām baltu pamattautām. *Latvijas Vēstnesis*. 1996. 1. marts, Nr. 39, 5. lpp.
- ²⁸ Sēļu gada noslēguma pasākumi Viesītē. *LZA Vēstis. A daļa*. 1996, 50. sēj., 4/5:160–163; Stradiņš J. Sēļu gada problēmas — aizsāktais un nākotnē veicamais. *Latvijas Vēstnesis*. 1996. 29. maijs, Nr. 92; Stradiņš J. Sēļu gads un Sēlijas problēmas Latvijas kultūrvēsturē. *LZA Vēstis. A daļa*. 1996. 50. sēj. 4/5: 71–74; “Sēļu gada” noslēguma dokuments. *Latvijas Vēstnesis*. 1996. 5. jūn. 5. lpp.; Rudzīte M. Sēļi un Sēlija — latviešu valodai. *Latvijas Vēstnesis*. 1996. 5. jūn. 5. lpp.
- ²⁹ “Sēļu gada” noslēguma dokuments. *Latvijas Vēstnesis*. 1996. 5. jūn. 5. lpp.
- ³⁰ Cimermanis S. Par gadu, kas mūsu spēkiem pārtapu gadu desmitos. *Latvijas Vēstnesis*. 1996. 5. jūn. 5. lpp.
- ³¹ Stradiņš J. Sēlijas zeme un Sēlijas ļaudis. Kāpēc mēs šodien runājam par Sēliju? [Referāts LZA izbraukuma sēdē Jaunjelgavā]. *Latvijas Vēstnesis*. 1997. 15. apr.
- ³² Stradiņš J. Sēlijas problēma Latvijas administratīvi teritoriālās reformas skatījumā. Grām.: *Pašvaldību reforma — lielu pārmaiņu laiks*. Rīga: Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, 1998. 12.–17. lpp.
- ³³ Stradiņš J. Sēlijas problēma laikmetu skatījumā. Grām.: *Latvijas zemju robežas 1000 gados*. Rīga: LVI, 1999. 271.–282. lpp.
- ³⁴ Timšāns S. Ir Latvijas daļa Sidnejā. *Latvijas Vēstnesis*. 1997. 26. nov. Nr. 308; Timšāns S. Sēlija — šūpulis, sētuve, mūžība vienuviet. *Latvijas Vēstnesis*. 1998. 6. marts.
- ³⁵ Aicinājums: visām sēļu kopām, Sēlijas asociācijas nodaļām un visiem pasaules sēļiem. *Brīvā Latvija* (Londona). 1999. 20.–26. febr. Nr. 8; *Laiks* (Ņujorka). 1999. 13. marts, Nr. 11.
- ³⁶ Stradiņš J. Sēlijas 1. kongress Aknīstē un Viesītē. *LZA Vēstis. A daļa*. 2001. 55. sēj. 5/6: 156–160.
- ³⁷ Stradiņš J. Sēlijas problēma laikos un cilvēkos. *LZA Vēstis. A daļa*. 2001. 55. sēj. 5/6: 1–8; Stradiņš J. Sēlijas 2. kongress [Ilūkstē un Neretā]. *Latvijas Vēstures Institūta Žurnāls*. 2002. 1: 146–152; Stradiņš J. Sēlijas 3. kongress [Viesītē].

- Latvijas Vēstures Institūta Žurnāls*. 2003. 3: 173.–179; Stradiņš J. Sēlijas reģionālās identitātes meklējumi un pētījumi. *LZA Vēstis. A daļa*. 2003. 58. sēj. 3/4: 69–81; Stradiņš J., Cimermanis S. No Sēlijas trešā kongresa uz ceturto kongresu. *LZA Vēstis. A daļa*. 2005. 59. sēj. 2: 5–16.
- ³⁸ Stradiņš J. Sēlijas asociācijai — 10 gadu. *Viesītes Vēstis*. 2005. nov. Nr. 10.
- ³⁹ *Toreiz Sēlijā. Jēkaba Vītola atmiņu stāsti*. Rīga: Jumava, 2003. 222 lpp. [izdevumu veicinājis V. Vītols].
- ⁴⁰ Топоров В. Еще раз о неврах и селах в общебалтийском этноязыковом контексте (народ, земля, язык, имя): *Onomastica lettica* (2. laidieni). Rīga: LU Latviešu valodas institūts, 2004. 152.–231. lpp.
- ⁴¹ Stradiņš J. Research Studies and Preservation of Regional Identity of Small Territories: Case of Selonian and “Livonian Coast”. *Globalization and Europe Regional Identity*. Vilnius, 2004. P. 36–50.
- ⁴² Balode U., Ciglis J., Ziņģīte I., Žeiere I. *Sēļi un Sēlija. The Selonians and Selonian*. Rīga, 2005. 93 lpp.; Pētījumi sēļu senatnē. Rakstu krājums: *Latvijas Nacionālā vēstures muzeja Raksti. Nr. 11*. Rīga, 2006. 207 lpp.
- ⁴³ Ancītis V. *Sēlijas grāmata. I*. Saldus: Signe, 1999. 176 lpp.; Ancītis V. *Sēlijas grāmata. II*. Saldus: Signe, 2007. 380 lpp.
- ⁴⁴ Valda Zatlera apsveikuma vārdi V Sēlijas kongresam. *Latvijas Vēstnesis*. 2008. 15. aug. 44. lpp.
- ⁴⁵ LZA prezidenta J. Ekmaņa sveiciens V Sēlijas kongresam. *Zinātnes Vēstnesis*. 2008. 8. sept. Nr. 14.
- ⁴⁶ Stradiņš J. Sēlijas jubilejas, dzīve, problēmas, perspektīvas. V Sēlijas kongresam. *Latvijas Vēstnesis*. 2008. 15. aug.; *Zinātnes Vēstnesis*. 2008. 8. sept. Nr. 14.
- ⁴⁷ Hermanis V. Kā tev klājas, sēļu zeme? Intervija ar J. Stradiņu. *Neatkarīgā Rīta Avīze Latvijai*. 2008. 8. aug.; *Veltījums Sēlijai, atzīmējot 800 gadus, kopš sēļi pirmoreiz minēti rakstos*. Sast. J. Svilāne. Viesītes muzeja “Sēlija” izdevums, 2008. 14. lpp.; *Viesītei 80, Sēlijai — 800, 2008. gada 7.–9. augustā Viesītes pilsētas svētki*. Viesītes pašvaldības informatīvā izdevuma speciālizlaidums.
- ⁴⁸ Damberga A. *Sēlija*. Rīga: SIA Nac. apgāds, 2008. 96 lpp. (izdots arī angļu valodā).
- ⁴⁹ *Mežgalieši*. Stāstījums par seniem ļaudīm pie Viesītes ezera Sēlijas novadā. Sast. L. Ķuzāne, Z. Rancāne, L. Spīdaine, G. Spīdaine pēc Elvīras Elksnes atmiņām un citām laikmeta liecībām. Jēkabpils, 2008. 237 lpp.
- ⁵⁰ *Laika soļos ieklausies. Viesītes novads cauri gadsimtiem*. Sast. L. Ābolniece. [Jēkabpils], 2008. 268 lpp.
- ⁵¹ Zemītis G. Sēlijas 5. kongress 2008. gada 8. augustā. *Latvijas Vēstures Institūta Žurnāls*. 2008. 3: 182–183.
- ⁵² Pormals A. *Pūķu laiks. Sēlijas ļaudis laiku lokos*. (Atspoguļota arī Paula Pormaļa “vilkaču” grupu darbība Secē, Sēlpilī, Daudzēvā.) Rīga, 2010. 278 lpp.

SELONIA AND SEARCH FOR ITS REGIONAL IDENTITY

Jānis Stradiņš

Summary

Key words: *Selonia, regional identity, "Selonian Year", Selonian Association, Latvian Studies (Lettonics), future vision of Selonia*

In 2008, the 800th anniversary of Selonia was celebrated (also within the frame of the Latvian Studies programme), or to be more precise, since the Castle of Selonia (Castrum Selonum), Selonians and a while later also Selonia for the first time were mentioned in historical sources. The 5th Selonian Congress was dedicated to this event (in Viesīte, 8 August 2008), and a week later also the festive events in Sēlpils – in a civil parish that lost its territorial identity in 1 July 2009 as a result of the administrative territorial reform and was incorporated into the Sala District. Problems of the regional identity of Selonia have been discussed, also by the author of this article, in the light of the jubilee, the administrative reform and general development of Latvia. They were outlined in the Selonian congress mentioned in the opening report, on the basis of which this article has been structured, taking into consideration the things heard and thought over in the course of numerous discussions.